

AJUNTAMENT DE REUS
EDUCACIÓ I FAMÍLIA

PROJECTE EDUCATIU REALITZAT A SECUNDÀRIA: "ESCOLTAR EL MISSATGE DE LES FLORS"

VI PREMI ANGELETA FERRER I SENSAT 2005

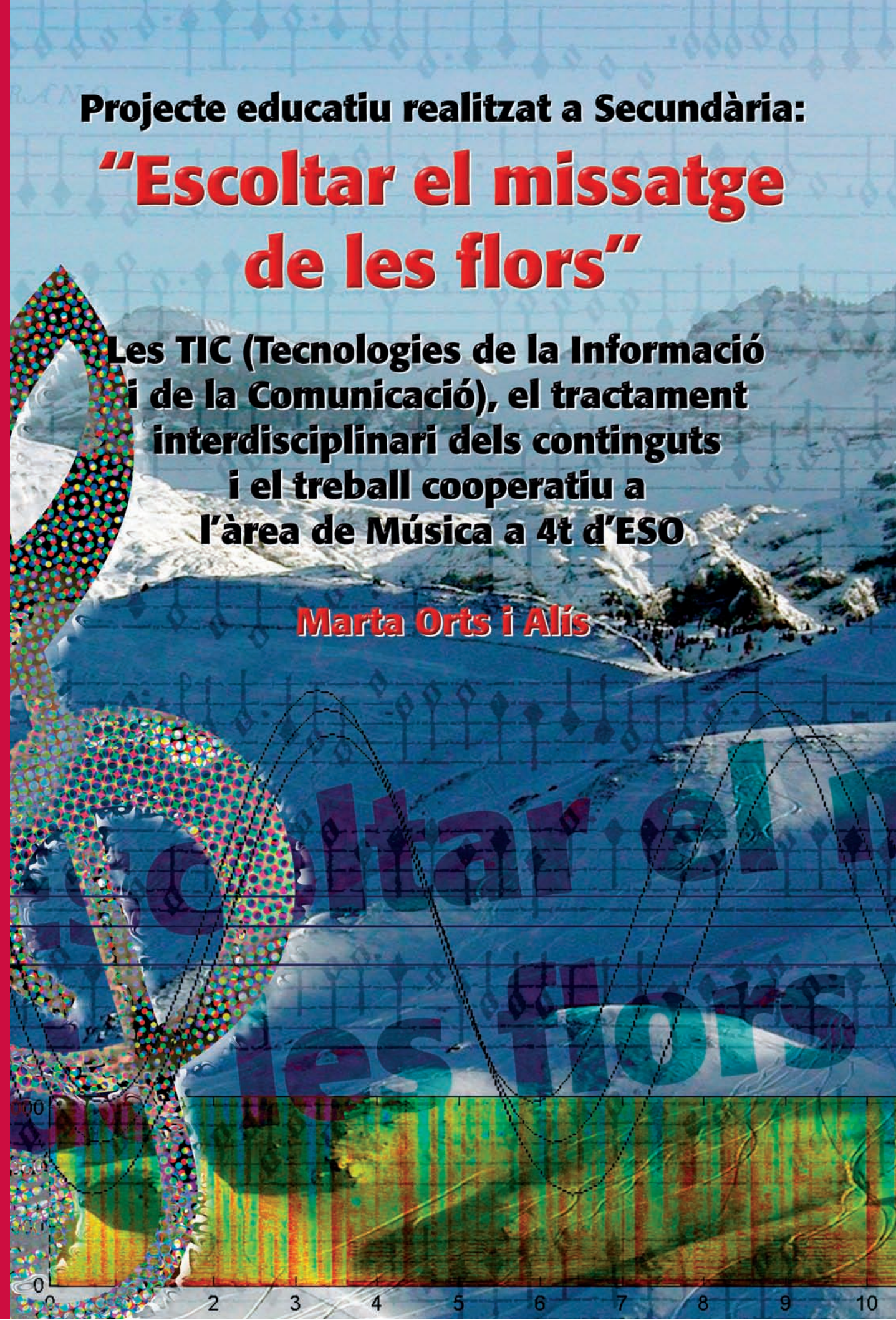
VI PREMI A LA RECERCA I LA INNOVACIÓ EDUCATIVES ANGELETA FERRER I SENSAT

Projecte educatiu realitzat a Secundària:

"Ecoltar el missatge de les flors"

Les TIC (Tecnologies de la Informació i de la Comunicació), el tractament interdisciplinari dels continguts i el treball cooperatiu a l'àrea de Música a 4t d'ESO

Marta Orts i Alís

**PROJECTE EDUCATIU
REALITZAT A SECUNDÀRIA:
"ESCOLTAR EL MISSATGE
DE LES FLORS"**

**LES TIC (TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ
I DE LA COMUNICACIÓ), EL TRACTAMENT
INTERDISCIPLINARI DELS CONTINGUTS
I EL TREBALL COOPERATIU
A L'ÀREA DE MÚSICA A 4T D'ESO**

Marta Orts i Alís

**AJUNTAMENT DE REUS
EDUCACIÓ I FAMÍLIA**

VI PREMI ANGELETA FERRER

Us presentem, com ja és tradició en el marc dels Premis Reus, el treball que l'any 2005 va ser mereixedor d'emportar-se el Premi a la Recerca i la Innovació Educatives Angeleta Ferrer i Sensat, basat en una experiència didàctica de secundària que porta per títol "Ecoltar el missatge de les flors".

Hi ha dues característiques d'aquesta experiència que destaquen per sobre de les altres: per un costat, el treball per projectes que planteja –i que dóna resultat– i, per l'altre, la metodologia completament transversal que proposa. Tant l'una manera de fer feina com l'altra són les bases de treballar en el futur, i no només en l'àmbit de l'educació.

Un any més, doncs, l'Àrea d'Educació i Família ofereix el seu suport a les experiències educatives innovadores i als docents que volen innovar i traslladar les seves vivències al conjunt dels docents i de la comunitat educativa en general.

Des de Reus, tenim la satisfacció de ser un dels punts de referència dels Països Catalans en matèria de reflexió pedagògica i d'experimentació didàctica. Set anys repetint l'experiència ja han consolidat el Premi Angeleta Ferrer com una plataforma per avançar vers la millora de l'educació i, per tant, vers la millora de la societat i del país.

EMPAR PONT I ALBERT

REGIDORA D'ENSENYAMENT DE L'AJUNTAMENT DE REUS

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	9
Motivacions per dur a terme el projecte	9
Interès de l'experiència	9
Característiques del projecte	10
DESCRIPCIÓ I PROGRAMACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA	13
Criteris pedagògics	13
Contribució a la consecució dels objectius de l'àrea	14
Elements de coordinació amb altres àrees	16
DESCRIPCIÓ DEL TREBALL REALITZAT PELS ALUMNES	19
Organització del treball dels alumnes	19
Treball realitzat	19
PROGRAMACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA	25
Situació del crèdit a l'etapa	25
Objectius	25
Continguts	25
Activitats d'ensenyament-aprenentatge	27
Criteris i activitats d'avaluació	28
EXPLICACIÓ DELS RESULTATS	29
Valoració personal de l'experiència	29
Projecció futura	30
CODA	33
L'AUTORA DEL PROJECTE. MARTA ORTS I ALÍS	35

CRÈDITS

VI Premi a la Recerca i la Innovació Educatives Angeleta Ferrer i Sensat 2005

1a edició: novembre de 2006
Tirada: 100 exemplars

© Marta Orts i Alís

Edita:
Ajuntament de Reus
Àrea d'Educació i Família
Carrer del Rosselló 2-8
43201 Reus

ISBN: 84-89688-38-9
DL-T: XXXX-2006

Projecte gràfic i compaginació:
Pragma Publicitat 2006
www.pragmapublicitat.cat

AGRAÏMENTS

El fet educatiu és un camí de doble direcció: en un extrem trobem els docents, i a l'altre, l'alumnat. Alhora, ambdós pols d'aquest camí es contextualitzen dins un àmbit educatiu concret i, al mateix temps, interactuen entre si. Semblantment, la recerca i la innovació educatives tenen un doble vessant. Per una banda, tenim uns plantejaments didàctics i una metodologia dissenyada i duta a terme pels docents dins el context de l'aula d'un centre educatiu però, per l'altra, es fa necessària la participació de l'alumnat en l'activitat d'ensenyament-aprenentatge per tal d'experimentar i validar aquesta línia de treball caracteritzada per la investigació-acció educativa.

En aquest sentit, volem fer palès el nostre agraïment tant a companys i companyes que ens han ajudat puntualment en aquest projecte com a l'alumnat que va participar en aquesta experiència educativa guardonada en la sisena edició del Premi Angeleta Ferrer de Reus. A Salvador Àngel (professor de l'ERAM de la UdG) per la captura dels clips de vídeo de la pel·lícula *The Sounds of Music*, que van servir per treballar la cançó "Edelweiss" a classe. Als companys i companyes del nostre institut de l'IES Jaume Vicens Vives (Girona): Pere Sánchez (professor de Llengua Catalana i Literatura), Jesús del Oso (professor de Matemàtiques i coordinador d'Informàtica),

Carles Stern (professor de Ciències Naturals), Pilar Escriche (professora de Llengües Estrangeres), Rosa de Quintana i Lourdes Juliol (professores d'Educació Física), per la seva disposició a l'hora d'aclarir-nos dubtes en temes concrets propis de les seves especialitats. I molt especialment, l'interès, entusiasme i treball de l'alumnat que va participar en el projecte: Manel A., Iolanda B., Laia B., Judit B., Jenifer C., Maria C., Lydia C., Guillem C., Jara F., Mariona G., Mònica H., Sara J., Pau Ll., Ailin M., Aleix M., Héctor M., Clàudia P., Anna P., Vanesa P., Albert R., Naima S., Mart T. i Mauri V., de 4t d'ESO (curs 2004-2005); Marcel C., Francisco C., Àngel C., Guillem C., Adrià E., Manel M., Gregori M., Nina P., Enrique P., Yamil P., Yuri P., Martí S., Laura S. i Xavier V., de 2n d'ESO (curs 2004-2005). A tots ells, gràcies per haver-nos fet créixer una mica més com a persones i com a docents.

Finalment, volem deixar constància que la nostra experiència sobre la utilització de les TIC (Tecnologies de la Informació i de la Comunicació) ha pogut ser una realitat gràcies a la sensibilitat i interès en aquests temes per part dels diferents equips directius del nostre centre, l'IES Jaume Vicens Vives (Girona), que han fet possible –i ho continuen fent– aquesta infraestructura tant a l'aula de Música com a la resta dels espais educatius del centre.

INTRODUCCIÓ

El projecte “Ecoltar el missatge de les flors” ha suposat la utilització de les TIC (Tecnologies de la Informació i de la Comunicació), el tractament interdisciplinari dels continguts i el treball cooperatiu dels alumnes i del professorat implicat en el context educatiu de l'àrea de Música d'un centre de secundària de titularitat pública. L'experiència educativa s'ha dut a terme en el crèdit variable de Música de 4t d'ESO “Música, Literatura i Cinema” i s'ha desenvolupat al llarg dels tres trimestres escolars del curs 2004-2005. També hi han col·laborat, puntualment, alumnes de 2n d'ESO del crèdit variable “Música i Informàtica” del 1r trimestre.

1.1 MOTIVACIONS PER DUR A TERME EL PROJECTE

En primer lloc, és important remarcar que **aquest projecte que presentem s'emmarca en una experiència educativa més àmplia, tant de l'àrea de Música¹ com del centre escolar on s'ha realitzat²**. En aquest sentit, cal fer esment a la circumstància que la infraestructura i dotació informàtica de l'aula de Música i de l'institut permet la dinamització d'experiències educatives diverses, en les quals la **utilització de les TIC** és cada vegada més una pràctica habitual en cadascuna de les àrees curriculars dels nivells educatius obligatoris i postobligatoris que s'imparteixen en el nostre centre.

En segon lloc, cal destacar que l'aprofitament i posada en pràctica dels coneixements adquirits inicialment en cursos de Formació Permanent del Professorat i l'**interès particular i professional**

dels docents responsables de l'experiència han fet possible que es dediqui temps i esforç per contribuir a la normalització de l'ús de recursos tecnològics tant en el treball amb els alumnes com en la realització de materials didàctics.

Finalment, la **motivació intrínseca de l'alumnat** vers la realització d'activitats educatives que els resulten atractives –especialment si suposen la utilització de recursos i eines informàtiques– és el que fa possible treballs com el que presentem.

1.2 INTERÈS DE L'EXPERIÈNCIA

Som conscients que la nostra experiència en la **utilització de les TIC i de les NT** (Noves Tecnologies) és una de les moltes que en cada curs acadèmic i arreu del nostre país realitza el professorat de tots els nivells educatius. No obstant, indicarem alguns punts que poden fer-la particularment interessant.

Una de les característiques principals de la nostra experiència és el **treball per projectes**, perquè tot i que aquesta pràctica educativa resulta habitual en l'àmbit d'educació infantil i també a primària, no ho és a secundària.

Per altra banda, **el tractament interdisciplinari dels continguts** tampoc acostuma a ser una pràctica educativa que pugui ser realitzada de manera generalitzada a secundària perquè –i sense voler entrar en cap polèmica– l'organització del currículum no ho afavoreix.

Una tercera característica de l'experiència que presentem és el **treball cooperatiu** de l'alumnat de

«Una cançó és com el germen d'una planta que, voleiant per l'aire, allí on cau germina i segons el terror, el sol i l'aire, creix, floreix i grana.»

(Lluís Millet, 1917)

¹ Projecte educatiu “La cançó com a recurs didàctic interdisciplinari”

² IES Jaume Vicens Vives (Girona)

secundària i l'organització particular del treball (del qual en parlarem més detalladament en un altre punt d'aquesta memòria).

Un altre dels aspectes que voldríem destacar és que aquesta experiència educativa ha comportat que l'alumnat prengué consciència del **valor i la importància del treball dels altres** i de quins efectes negatius suposen per al grup la manca de responsabilitat i el treball negligent. Conseqüentment, l'alumnat ha desenvolupat **actituds d'autocrítica i de crítica constructiva**. De forma paral·lela, l'organització del treball a l'aula ha permès a l'alumnat la **gestió autònoma** tant del temps i la feina a fer com del tipus de tasques a realitzar, segons els propis interessos, motivacions i possibilitats.

1.3 CARACTERÍSTIQUES DEL PROJECTE

En el subtítol mateix del projecte que presentem ja hem esbossat les seves característiques.

La utilització de les TIC a l'àrea de Música

Deixant de banda la utilització de les NT com a contingut en si mateix (que es treballa específicament a l'àrea de Tecnologia), en el nostre centre educatiu es potencia i es posen tots els mitjans tècnics, materials i infraestructurals perquè les TIC s'utilitzin, també, com a recurs didàctic, com a font d'informació i com a eina de treball que faciliti la pràctica docent. En aquest context educatiu, hem de dir que en l'àmbit de l'àrea de Música s'utilitzen de forma habitual, i una mostra d'això és l'experiència educativa que presentem.

El tractament interdisciplinari dels continguts a l'ESO

Ja sigui en qualsevol dels crèdits de l'ESO com en les optatives de batxillerat, de manera habitual ens plantejem el **treball dels continguts curriculars de l'àrea de Música de manera interdisciplinària**.

La justificació d'aquest planteig s'aferma en principis psicològics que són els que donen lloc als plantejaments didàctics i metodològics, dels quals en

parlarem més endavant. Però per centrar-nos en qüestions que es poden fonamentar en el mateix currículum de l'àrea, ens basarem en la definició de la paraula *música*.

La qualificació de la música com a art ja es fa palesa en l'etimologia del mot, que prové de la paraula llatina *musa/ase*, la traducció de la qual fa referència a les muses, les nou deesses que presidien les arts. En la seva accepció actual, *les arts* –o Belles Arts– tenen per objecte l'expressió de la bellesa mitjançant el color, la forma, el so, el llenguatge i el moviment, és a dir, es refereixen a la pintura, l'escultura, l'arquitectura, la música, la poesia, la dansa i –darrerament– al cinema. Per tant, una adequada educació o sensibilització artística hauria d'englobar totes aquestes manifestacions sensibles de l'expressió humana que, al llarg del temps i de les diferents èpoques, han donat lloc a formes culturals que configuren el nostre **patrimoni artístic**.

Sobre la base d'aquests raonaments, el crèdit variable "Música, Literatura i Cinema" està plantejat per treballar els punts de convergència d'aquestes tres arts en concret, i els recursos i tècniques que permeten incidir les unes en les altres per tal de potenciar els missatges expressiu i comunicatiu als quals fan referència.

D'altra banda, si la música és una manifestació humana i un fet cultural, la referència a la **història de l'art i de la cultura** és evident. Alhora, la història de l'art és inherent a les circumstàncies polítiques, socials i econòmiques d'una nació al llarg de la seva història.

Paral·lelament, si la música és l'expressió de la bellesa mitjançant el so, hem de convenir que amb aquesta definició estem al·ludint a l'**acústica**, una branca de la física (la ciència que estudia les propietats de la matèria i de l'energia). En aquest sentit, l'estudi de les qualitats dels sons a partir de paràmetres mesurables objectivament permet relacionar una àrea artística i una àrea científica, la qual cosa ajuda a entendre, per exemple, els estudis de Pitàgores i l'afinació dels instruments. D'altra banda, la física ens porta a

l'organologia musical, és a dir, als instruments musicals o als objectes sonors en general perquè, de fet, són les eines per fer música.

Continuant amb l'argumentació semàntica per a la nostra fonamentació metodològica de caràcter interdisciplinari, podríem dir que si definim la música com l'art de combinar els sons per recrear l'oïda, aleshores hem de parlar també de la percepció, de la sensorialitat i de l'aparell auditiu, o sigui, de la **fisiologia** o ciència que estudia les funcions dels éssers orgànics i que, des d'aquest punt de vista, fa referència a les ciències naturals. En aquest sentit, el coneixement de la fisiologia dels aparells fonador i respiratori i uns coneixements bàsics de l'anatomia humana permeten comprendre, per exemple, la importància de la postura corporal per a la pràctica vocal i/o instrumental, la qual cosa repercuteix en la producció dels sons i, per tant, en la interpretació musical.

Estudiar el currículum de l'àrea de Música sobre la base d'aquestes interrelacions i establir lligams entre els continguts de les diferents àrees curriculars, pensem que permet als alumnes adquirir una formació humanística i científica que els forma de manera global.

En definitiva, la pràctica instrumental i la vocal, l'organologia (o el coneixement dels instruments, la seva classificació i agrupacions a què donen lloc), i la història de la música (o el reconeixement d'estils i estètiques musicals dels diferents períodes de la història de la música occidental –fonamentalment– i els seus autors més representatius, així com la música popular, folklòrica i/o ètnica) són, de fet, els blocs curriculars de l'àrea de Música.

L'organització del treball a l'aula en grups cooperatius

En una societat democràtica com la nostra, creiem que cal potenciar al màxim valors com la tolerància, el respecte mutu, la solidaritat, l'acceptació dels altres i de les seves opinions, etc. Per això creiem que és fonamental que l'alumnat aprengui a treballar en grup, la qual cosa no exclou, de cap manera, que aprengui a treballar també de forma individual per desenvolupar la seva autonomia i hàbits personals de treball. També som del parer que en activitats grupals, els adolescents desenvolupen la seva capacitat de socialització i sentiments de pertinença en un grup d'iguals, cosa que els permet desenvolupar les actituds i valors necessaris per viure en comunitat.

DESCRIPCIÓ I PROGRAMACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

2.1 CRITERIS PEDAGÒGICS

Si ens ho permeteu, en aquest apartat ens agradaria fer una reflexió metodològica poc convencional. Evitarem intencionadament la terminologia científica (entre altres coses perquè ja en fem menció en l'apartat anterior d'aquesta memòria) i us proposem una metàfora amb la qual voldríem il·lustrar els nostres posicionaments pedagògics.

Prendrem un tema que, dissortadament, és de màxima actualitat: les catàstrofes naturals com el tsunami (que va devastar les costes asiàtiques), l'huracà Katrina (que ha destruït la vella Nova Orleans) i, darrerament, l'huracà Rita (que amenaça altra vegada els EUA).

Centrant-nos en la nostra metàfora, ens referirem a les diferents actituds que algú pot adoptar quan es troba amb la necessitat de prendre decisions que impliquen enderrocar del tot les restes de construccions que amenacen de derruir-se, o bé provar d'apuntalar les edificacions per intentar salvar tot allò que pugui tenir algun valor arquitectònic. D'entrada, no són decisions fàcils. La primera implica començar de nou i no aprofitar res del que ja hi havia. Per tant, es perd qualsevol rastre del passat. En cas de no fer una valoració del que hi havia i analitzar per què no ha pogut suportar el temporal, hi ha l'inconvenient de tornar a caure en els mateixos errors en el futur. La segona opció suposa haver de revisar totes les restes de l'edifici i determinar la validesa de cadascun dels seus elements. Permet recuperar part del passat i, alhora, construir-hi de nou, ampliar-lo i millorar-ne l'estructura i el contingut.

Semblantment, el sistema de treball que ens vam plantejar en aquesta experiència educativa impli-

cava que l'alumnat hagués de revisar què feia amb els materials realitzats per alumnes d'altres trimestres i com aprofitava les aportacions i treball dels companys i companyes del mateix grup. Aquestes valoracions, tant la inicial (per determinar què calia fer) com les que contínuament es van anar realitzant al llarg de tot el procés, els van permetre **adoptar un esperit crític**, ja fos des d'un vessant constructiu i positiu o des d'una actitud destructiva i negativa –no de renovació parcial o total–. En qualsevol dels dos casos, amb aquesta experiència preteníem que l'alumnat copsés de manera vivencial els avantatges i desavantatges d'un i altre posicionament. D'altra banda, les notícies sobre les desgràcies col·lectives del tipus de les que hem esmentat al principi d'aquest apartat ens posen de manifest que, o bé les persones col·laboren plegades en la reconstrucció de ciutats i països, o bé es converteixen en aus carronyeres que s'aprofiten de tot el que troben, sense preocupar-se dels altres.

De la mateixa manera que nosaltres hem establert una relació entre dos temes aparentment diferents (els desastres naturals ocorreguts darrerament i una part de la fonamentació metodològica del projecte educatiu que presentem), creiem que **l'associació d'idees i/o conceptes coneguts anteriorment amb els nous que es volen ensenyar** facilita en gran manera la seva retenció i assimilació, i que la **inducció a l'associació entre conceptes coneguts** permet anar estructurant els coneixements ja adquirits sota una nova perspectiva que facilita noves interconnexions. D'aquesta forma, **l'aprenentatge esdevé significatiu**.

Per altra banda, el nostre plantejament permetia **aprendre per descobriments**, ja que l'activitat a

la qual s'avesava l'alumnat així ho feia possible. Aquesta circumstància comportava l'**aprenentatge per assaig i error o per reforç i repetició**, és a dir, que les idees, actituds i maneres de treballar que el col·lectiu valorava positivament tendien a repetir-se en successives accions i, en canvi, les que no havien estat ben valorades, acabaven per evitar-se. Per això **era important el rol del professorat**. Havia de vetllar perquè hi hagués un bon ambient de treball a l'aula i dinamitzar relacions adequades entre els alumnes. De fet, hem de tenir present que l'**aprenentatge en general es produeix mitjançant la interacció social**, ja sigui entre alumnes i/o entre alumnes i professorat.

En el context educatiu de l'experiència que presentem, la possibilitat d'**oferir a l'alumnat experiències educatives en les quals o bé podia desenvolupar actituds democràtiques i solidàries i hàbits de treball cooperatiu** o bé reeducar conductes no-democràtiques i no-solidàries, feia que els alumnes prenguessin consciència d'aquests posicionaments i **apreguessin a trobar solucions als problemes que entorpien i dificultaven el benestar col·lectiu**.

Paral·lelament, el fet d'**oferir a l'alumnat la possibilitat d'autogestionar la seva feina, esforços i dedicacions en funció dels interessos personals i col·lectius** feia que tothom trobés el seu lloc en la cadena de treball que es derivava de les propostes de feina que se'ls suggerien i/o proposaven, o de les que anaven sorgint com a conseqüència del mateix treball. És a dir, que **teníem en compte la diversitat a l'aula**.

Hem constatat en altres projectes educatius realitzats que experiències com la que exposem –realitzades en el marc educatiu d'un crèdit variable en què la ràtio no acostuma a ser més elevada de 20– no són necessàriament incompatibles amb les ràtios pròpies dels crèdits comuns de l'ESO ni amb les optatives de batxillerat. En tot cas, només calen les adaptacions metodològiques corresponents i un tipus d'agrupament

diferent de l'alumnat, potser més organitzat i fix, però que, en qualsevol cas, també farà possible el treball cooperatiu.

2.2 CONTRIBUTIÓ A LA CONSECUCIÓ DELS OBJECTIUS DE L'ÀREA

Tenint en compte que el context educatiu en el qual s'emmarca l'experiència que presentem és el d'un crèdit variable i que l'alumnat de 4t d'ESO del nostre institut no cursa cap crèdit comú de música³, els objectius que es plantejaven en aquest crèdit permetien als alumnes **reforçar continguts ja treballats anteriorment i, alhora, ampliar-los segons les seves possibilitats i interessos**.

Per tal d'insistir en el fet que **el projecte que presentem està fonamentat en els principis curriculars prescriptius** i que, tal com hem exposat en l'apartat anterior, **parteix d'una metodologia educativa totalment activa** en què la implicació de l'alumnat és total, argumentarem cadascun dels objectius terminals de l'àrea a què fa incidència.

- **Investigar els aspectes musicals i extramusicals relacionats amb l'obra treballada i expressar els resultats de forma oral i escrita.**

Com tots sabem, la utilització de les TIC permet a l'alumnat l'accés gairebé immediat a tot un ventall d'informacions al seu abast que només és possible gràcies a l'ús dels cercadors de què disposa Internet. Tanmateix, això no exclou l'ús d'eines tradicionals, com els llibres especialitzats i/o les enciclopèdies i diccionaris. De fet, al llarg de l'experiència que estem exposant, nosaltres hem insistit en el fet que no tota la informació que s'obté per Internet és fiable i que cal fer-ne una tria adequada. Per això cal comprovar la font de procedència i contrastar-la amb altres fonts de documentació. En aquest sentit val a dir que l'alumnat es va acostumar a no presentar cap informació que prèviament no hagués intentat constatar la seva fiabilitat, encara que això no exclouia que a vegades busqués la confirmació verbal del professorat de diferents àrees.

D'altra banda, com que les eines informàtiques faciliten la correcció i polidesa de les produccions escrites (ja sigui perquè s'utilitzen els estils de paràgraf, els correctors automàtics o bé els traductors de textos), l'alumnat va reforçar i aprofundir en coneixements treballats a l'àrea de Tecnologia com la utilització d'editors de textos, entre altres.

Com que en l'experiència que estem presentant vam utilitzar els sis ordinadors de l'aula de Música que estan connectats en xarxa, cada grup d'alumnes anava desant els documents i materials audiovisuals en les seves respectives carpetes de treball, i quan calia posar la informació en comú per valorar-la, s'utilitzava l'ordinador principal que està connectat a un projector. Amb aquest sistema es podia passar de la carpeta d'un ordinador a la de l'altre sense haver de fer servir disquets o cap altre suport d'emmagatzemament d'informació (que només s'utilitzaven per fer-ne còpies de seguretat o bé per transportar la informació que recollien o els documents que realitzaven a casa). Els alumnes també usaven el correu electrònic per enviar-se documents iniciats a classe i així poder-los ampliar després a casa.

- **Valorar la tasca de la recerca com un complement de la percepció i expressió musicals, i com a font d'enriquiment cultural.**

En el cas concret de l'experiència que presentem, la possibilitat de navegar per Internet ha permès que l'alumnat pogués descobrir noves versions de temes musicals que s'havien obtingut a través de CD d'àudio o de DVD (pel·lícules), la qual cosa els ofería la possibilitat de comparar-les i desvetllar així el seu sentit crític.

El treball sistemàtic de recerca constant d'informació a partir dels coneixements previs o dels que s'anaven descobrint, va fer adonar-los de les possibilitats –gairebé il·limitades– del fet d'ampliar coneixements gràcies a la voluntat i actitud d'encuriosiment i l'interès per la recerca d'informació.

- **Utilitzar els recursos que ofereix la tecnologia pel que fa a la reproducció de música.**

Ja sabem que tant els reproductors de CD i de DVD dels ordinadors com els programaris instal·lats permeten escoltar i *baixar* música en diferents formats (.wav, .mp3, etc.), de visualitzar pel·lícules i de *baixar tracks* de vídeo d'Internet; e manera que, com ja hem dit, el fet que l'alumnat tingués accés a ordinadors connectats a Internet va fer possible que trobessin versions d'àudio i de vídeo que creiem que han enriquit en gran manera el treball realitzat.

- **Respectar tot fet musical, acceptant criteris i gustos diferents dels propis, i exposant el propi criteri amb argumentacions lògiques i enraonades.**

El fet de treballar de manera cooperativa i a un doble nivell, en el dels petits grups de treball i en el del grup-classe, comportava haver de fer posades en comú de manera periòdica. Aquesta circumstància va permetre canalitzar les opinions i les idees de l'alumnat cap a una metodologia d'anàlisi que implicava la valoració argumentada i/o justificada tant de les audicions i de qualsevol informació visual (fixa –fotografies– o en moviment –vídeos–) com de les opinions expressades.

- **Reconèixer l'estructura interna de determinades composicions musicals organitzades d'acord amb l'anomenada repetició per seccions i per variació.**

Com a especialistes de l'àrea de Música, hem constatat que l'escolta atenta, la comparació de versions, la visualització de vídeos de danses, la lectura i interpretació de musicogrames o la pràctica instrumental i vocal faciliten la comprensió de l'estructura interna de les composicions musicals perquè permeten descobrir, a través de diferents sentits perceptius, les repeticions i les variacions que es produeixen de les diferents parts en què s'organitza tot tipus de música. Per això va ser molt interessant el treball d'intentar fer un muntatge fotogràfic que s'articulés en funció de les diferents parts de la música.

³ A 1r d'ESO cursen el 1r i 2n crèdits comuns de Música, és a dir, Llenguatge Musical i Omologia Musical; i a 3r d'ESO, el 3r i 4t crèdits comuns, és a dir, Història de la Música 1 i Història de la Música 2. Alhora, s'ofereixen crèdits variables de Música a 2n, 3r i 4t d'ESO.

- **Distingir els instruments musicals d'acord amb els criteris de la classificació sistemàtica.**

La comparació de les versions musicals d'una mateixa composició implica, de fet, una anàlisi tímbrica, estilística i interpretativa. En el cas de les versions instrumentals, una mateixa partitura tocada en el mateix estil i timbre *sona* diferent segons l'interpret, perquè només pel fet de variar-ne el *tempo* o el fraseig, ja en canvia el caràcter. Si aquesta circumstància l'apliquem a les versions vocals, cal afegir-hi una nova variable, el timbre. I si del que es tracta és de fer versions, el resultat final pot ser molt diferent –precisament– segons la instrumentació utilitzada.

En tot cas, la utilització d'un vocabulari adequat –si més no utilitzant els criteris generals de classificació general dels instruments (cordòfons o de corda, etc.)– facilita l'intercanvi d'idees i opinions. Si a més, com va ser el nostre cas, s'intenta acompanyar d'imatges que corroborin aquest vocabulari i, alhora, s'intenta aprofundir en les denominacions (en funció de les subclassificacions: de corda fregada, de corda pinçada, etc.) i/o amb les denominacions particulars dels instruments (violins, violes, etc.) o de les seccions orquestrals, el llenguatge emprat en la posada en comú sobre la percepció i/o opinions del fet musical escoltat resulta del tot específic.

- **Identificar els grups instrumentals i vocals amb més tradició.**

El fet de parlar amb propietat, és a dir, utilitzant el vocabulari concret amb relació al timbre, permet constatar que l'alumnat associa i distingeix els instruments o registres vocals que escolta en les audicions amb el nom que els és propi.

D'altra banda, no es pot obviar que la música es pot interpretar amb diferents tipologies d'agrupaments instrumentals i/o vocals (des de duets, trios o quartets, a cors i orquestres). En aquest sentit, les diferents versions d'una mateixa cançó han permès comparar el tema musical en funció d'aquest altre paràmetre d'anàlisi musical.

- **Situar cronològicament els compositors més representatius dels estils i les estètiques treballades.**

Com ja explicarem més endavant amb relació al treball realitzat en aquesta experiència educativa, les panoràmiques exteriors que es poden veure a la pel·lícula *The sound of music* va portar a l'alumnat a relacionar els Alps austríacs amb la ciutat de Salzburg i el compositor Mozart; i dels Alps italians i la violeta de la cançó "Das Veilchen" de Goethe i Mozart, arribar a les camèlies de Dumas i a *La Traviata* de Verdi. D'altra banda, en la recerca de les dades biogràfiques de Mozart i Verdi van recordar que aquests dos compositors no van coincidir cronològicament i que, per tant, pertanyien a èpoques i estils artístics diferents.

2.3 ELEMENTS DE COORDINACIÓ AMB ALTRES ÀREES

El nostre particular enfocament de la docència implica l'assessorament i/o la col·laboració d'especialistes d'altres departaments didàctics, tant en activitats d'ensenyament-aprenentatge com en **l'elaboració de materials didàctics on sempre es preveu un plantejament interdisciplinari dels continguts.**

En el cas d'aquesta experiència en què preteníem que l'alumnat aprengué a gestionar autònomament la informació i la solució dels problemes, vam decidir que **la participació de professorat d'altres àrees estigués condicionada a les necessitats, interessos i dubtes de l'alumnat.** D'aquesta manera, quan els/les alumnes plantejaven dubtes sobre algun tema d'una altra especialitat que no fos la música, se'ls suggeria que s'adrecessin al professorat de les àrees corresponents.

Tot i que la proposta no va reeixir (perquè el fet que els alumnes del crèdit variable fossin de diferents cursos dificultava poder-lo dur a terme en les hores de classe dels crèdits comuns corresponents), estava previst que el professorat d'Educació Física assessorés un petit grup d'alumnes en el muntatge d'una dansa popular austríaca a partir

del *clip* de vídeo que van trobar per Internet, fruit del treball de recerca sobre la cançó "Edelweiss". Suposem que la proposta de dedicar part del temps de l'hora del pati no va engrescar gens ni

mica els alumnes de 4t d'ESO, més interessats en converses privades i en altres tipus de *danses* i *passacaglias*, més semblants a les coreografies dels paons reials i/o a desfilades de models...

DESCRIPCIÓ DEL TREBALL REALITZAT PELS ALUMNES

3.1 ORGANITZACIÓ DEL TREBALL DELS ALUMNES

Els grups d'alumnes dels crèdits variables dels tres trimestres d'un curs escolar es configuren –en principi– a partir de la distribució dels alumnes que els han triat. Això comporta que a vegades se separin grups naturals d'amistat en funció dels interessos personals davant el ventall de possibilitats de crèdits que se'ls ofereixen i en funció de les assignatures a les quals estan associats. Aquesta circumstància suposa que, a cada trimestre, una de les feines del professorat que imparteix els crèdits variables sigui la d'intentar **cohesionar un grup-classe que només coincidirà, com a tal, tres dies a la setmana al llarg d'un sol trimestre del curs.** Per això, ens sembla important proposar-los una manera de treballar i un programa acadèmic que els permeti centrar-se en allò que els agrada per així establir un punt de contacte perquè l'alumnat pugui coincidir en alguna cosa. Sovint, es dona el cas que a conseqüència d'aquest treball fan noves amistats que d'altra manera només serien coneixences.

En el cas que exposem, la possibilitat de **treballar en un projecte comú tot el grup-classe** basat en un **plantejament flexible de l'agrupament** feia que poguessin **treballar en petits grups de feina dinàmics que contínuament es reorganitzaven**, ja que allò que els unia era, inicialment, l'activitat a realitzar. D'altra banda, també hi havia la **possibilitat que, en moments determinats, algun alumne decidís treballar individualment.** Com que a cada sessió de classe es dedicava un temps a posar en comú la feina a fer o a revisar el que s'havia fet, ja ens vam assegurar que poguessin desenvolupar actituds democràtiques, de tolerància i respecte mutu, pròpies dels treballs en grup.

3.2 TREBALL REALITZAT 1R TRIMESTRE

a) Activitats prèvies

En el context educatiu del crèdit variable "Música, Literatura i Cinema", on es va dur a terme l'experiència que presentem, prèviament havíem treballat diferents continguts específics del crèdit com:

- ◆ Les arts dinàmiques i les arts estàtiques.
- ◆ Gèneres cinematogràfics. El musical i el *biopic*.
- ◆ Versions musicals sobre un mateix tema en funció de la interpretació, estil i/o timbre.
- ◆ Versions musicals sobre un mateix tema literari.
- ◆ Versions cinematogràfiques sobre un mateix tema literari.
- ◆ Versions musicals o variacions d'un mateix tema musical dins una mateixa pel·lícula. El *leitmotiv* i la seva funció.
- ◆ Funcions de la música en el cinema i la publicitat.
- ◆ Música diegètica i música no-diegètica.
- ◆ Sincronia i asincronia entre el missatge visual (imatges en moviment) i l'auditiu (música).

b) Recerca de recursos didàctics de la plana web del Departament d'Educació

Se'ls va proposar buscar a la plana web *Educ@lia* de "la Caixa" (vinculada a la plana del XTEC del

Departament d'Educació) temes musicals coneguts relacionats amb músiques de pel·lícules. Els alumnes van reconèixer la cançó "Edelweiss" en la versió instrumental per a cítara. En no ser una versió cantada, es van interessar pel text de la cançó i per la pel·lícula on apareixia.

c) Cançó "Edelweiss" del musical *The sound of music*

A partir de la cançó, se'ls va proposar **fer un muntatge audiovisual** que permetés aprofundir en algun gènere cinematogràfic on la música tingués un paper particularment rellevant. Van decantar-se pel gènere del musical. A partir d'aquí, tots els apartats a què farem referència amb relació a les activitats realitzades pels alumnes del crèdit variable "Música, Literatura i Cinema" del 1r i 3r trimestre van estar encaminats a obtenir informació per incloure en el muntatge audiovisual previst de realitzar.

- ◆ Recerca del **text de la cançó** "Edelweiss" a Internet. Van trobar-lo en alemany i en anglès.
- ◆ **Traducció al català de la cançó** "Edelweiss" a partir de la versió anglesa.
- ◆ Recerca per Internet de versions musicals de la cançó. Van trobar dos *tracks* d'àudio corresponents a les dues versions vocals de la pel·lícula *The sound of music* cantades en anglès i una altra versió cantada en alemany. També van trobar versions instrumentals per a orquestra i dos *clips* de vídeo diferents de grups amateurs ballant la cançó. Davant de tantes interpretacions diferents, es va procedir a analitzar-les i a comparar-les.

Se'ls va comentar l'existència de la pel·lícula de gènere musical *The sound of music* (que en la versió castellana es va traduir com *Sonrisas y lágrimas*) de Robert Wise, guardonada amb cinc Òscars. Alguns l'havien vist feia molt de temps però no recordaven ben bé l'argument. En comentar-los-el, un alumne que tenia la versió alemanya en castellà de la biografia de la família von Trapp (versió de 1956) i que no la veia des

que era petit, va reconèixer l'argument. Va portar la caràtula del vídeo perquè la cinta l'havia perduda. Llegint l'argument, van constatar que la pel·lícula, tot i ser un musical, també es podia considerar un *biopic* perquè estava basada en una història real (encara que amb algunes llicències) que la pròpia protagonista –Maria Augusta Kutschera (1905-1987)– havia escrit en un llibre autobiogràfic titulat *La història dels cantors de la Família Trapp* (1949). Això els va portar a informar-se de la versió cinematogràfica americana (1964) per poder-la comparar amb l'alemanya i amb la biografia real de la família von Trapp. Van insistir a poder veure la pel·lícula *The sound of music*, que és la que la majoria coneixia, i vam proporcionar-los la versió americana en DVD.

- ◆ Van **veure la pel·lícula** *The sound of music* en versió castellana. Se'ls va fer posar especial atenció a les circumstàncies en les quals es cantava la cançó "Edelweiss" i quins significats simbòlics s'atribuïen a cada escena. Amb l'escena del certamen musical van copsar com aquesta cançó (que en principi és una cançó amorosa), esdevé un símbol d'identificació nacional. Com que en el grup-classe hi havia dues alumnes estrangeres, es va proposar a tot el grup que intentés trobar una cançó que parlés d'alguna cosa característica dels seus respectius països. Només una alumna d'origen argentí va preocupar-se de trobar-la.
- ◆ Recerca d'**informació sobre les característiques botàniques de la flor** alpina *edelweiss*, la simbologia de la flor *edelweiss* per als austríacs i fotos de la flor *edelweiss*.
- ◆ Ampliació d'**informació sobre les dades de la pel·lícula i dels seus intèrprets**: fotografies, altres pel·lícules que van protagonitzar, cartells de la pel·lícula, cançons de la banda sonora i autors, etc.

Com que a la pel·lícula *The sound of music* hi ha moltes panoràmiques sobre els Alps i la ciutat de Salzburg, van decidir buscar-ne algunes per intentar fer un muntatge audiovisual com el de la pel·lícula, però amb una seqüenciació de fotos fixes.

◆ Recerca de **fotos dels Alps, de mapes dels Alps i de la ciutat austríaca de Salzburg.**

Entre aquestes fotos van trobar les d'un monument dedicat al compositor W. A. Mozart, la qual cosa els va portar a interessar-se per la seva biografia i aprofundir en alguns dels seus aspectes.

◆ Recerca d'informació sobre la **biografia i fotografies de W. A. Mozart.**

Atès que nosaltres ja coneixíem "Das Veilchen" ("La violeta") K476 de Mozart, els vam incloure a la recerca d'informació sobre les obres vocals de W. A. Mozart per localitzar possibles composicions (òperes o cançons) el tema de les quals fos alguna flor. Aquest suggeriment va comportar que una alumna recordés, per associació d'idees, el títol de la novel·la *La dama de les camèlies* (no sabia que era de Dumas) i que una altra, la mare de la qual era afeccionada a l'òpera, conegués l'òpera *La Traviata* de Verdi i que sabés que el seu argument estava basat en aquella novel·la.

Relacionant ambdós compositors, van constatar que els Alps són un sistema muntanyós que separa –o uneix, segons es vulgui mirar– diferents països, com ara Àustria i Itàlia, i que, per tant, es podria dir que és un element comú entre Mozart i Verdi.

d) La novel·la *La dama de les camèlies* de Dumas i l'òpera *La Traviata* de Verdi

- ◆ Recerca d'informació sobre l'**autor de la novel·la** *La dama de les camèlies*. Gràcies a aquesta recerca van descobrir que hi havia dos *Alejandro*s Dumas.
- ◆ Recerca d'informació sobre l'òpera *La Traviata* (argument) i sobre Verdi.

e) Muntatge audiovisual

El material elaborat amb els alumnes es va muntar a partir de les possibilitats interactives i multimèdia que ofereix el programa Power Point de Microsoft.

Com ja hem comentat en un altre apartat, la distri-

bució de la classe de Música afavoria l'organització del treball en seccions de treball. Per una banda, els sis ordinadors a l'abast dels alumnes, connectats a Internet i en xarxa entre ells, els permetia anar buscant i emmagatzemar la informació que trobaven i, al mateix temps, elaborar els documents que s'haurien d'utilitzar en la presentació multimèdia. A mesura que van anar interrelacionant els temes, anaven creant les carpetes corresponents per classificar tot el material. D'altra banda, a l'ordinador del professorat (connectat també a Internet, en xarxa amb els dels alumnes i, alhora, a un projector d'aula) és on s'anava muntant la presentació multimèdia. Sempre que s'havien de prendre decisions que afectaven el format i estil de la presentació i el contingut general del material, es feien les posades en comú corresponents, la qual cosa suposava decidir democràticament des del color dels fons de les pantalles, l'organització de les fotos i la conveniència d'inserir-hi unes o les altres, fins a determinar els apartats que havia de contenir la presentació o qualsevol altra qüestió, ja fos estètica, formal o de contingut.

- ◆ Pel que fa als textos, els alumnes resumien i redactaven la informació a partir de diferents fonts documentals i els textos corresponents en documents Word que anaven desant a la seva carpeta de treball en els ordinadors de l'aula de Música. Havien de respectar la tipologia i la mida de la font tipogràfica i el nombre màxim de línies que es podien encabir en cada pantalla de presentació del document Power Point amb què es realitzaria la presentació multimèdia.
- ◆ Pel que fa a les imatges, els alumnes buscaven fotos per Internet i les desaven en format *.jpg* també a les seves respectives carpetes de treball.
- ◆ Pel que fa als arxius de so, es passaven a *.mp3* i a *.wav*, segons on s'haguessin d'utilitzar.

A mida que anaven realitzant els treballs escrits, d'imatge i/o àudio, passaven a la "secció de muntatge", situada a l'ordinador i taula del professorat. Amb la nostra intervenció i participació activa en el projecte (suport tècnic, supervisió de

la informació obtinguda, etc.), s'anaven confeccionant les diferents diapositives de presentació del muntatge, inserint imatges i/o so i enganxant els textos ja prèviament revisats i corregits a partir del document Word.

Sistemàticament, tant a l'inici de les classes com durant el seu transcurs i al final, s'anava revisant i actualitzant el llistat de tasques a fer que inicialment s'havia confeccionat a partir dels temes sobre els quals es va decidir buscar informació. Com que al llarg de les recerques corresponents d'informació es trobaven nous temes que es volien treballar, la "llista de tasques a fer" s'anava ampliant, i a mesura que es trobava informació, es reduïa.

El que hem explicat amb relació a com es va realitzar el muntatge multimèdia amb l'alumnat d'aquest primer trimestre cal dir que va ser el mateix en els altres dos trimestres del curs escolar 2004-2005. Per tant, no tornarem a explicar-ho en els apartats corresponents.

Paral·lelament al treball amb l'alumnat del crèdit variable de 4t d'ESO del primer trimestre, vam proposar als alumnes que feien el crèdit variable "Música i Informàtica" de 2n d'ESO si volien col·laborar en el projecte. El seu treball consistiria a passar a una sola veu la partitura coral que els proporcionaríem i indicar l'anàlisi formal amb un codi de colors a la partitura.

- ◆ Es va utilitzar el programa editor de partitures Music Time per fer la **transcripció de la música de la cançó "Edelweiss" a una sola veu**. A la partitura, les parts en què s'organitza la música (estructura formal) es van diferenciar amb colors. Els alumnes, repartits en quatre grups de dos i dos grups de tres, van treballar sobre la mateixa partitura. Al final, ells mateixos van triar la que estava més ben realitzada i la que tenia una anàlisi més entenedora.

Així és que, en aquest treball, també hi van col·laborar 14 alumnes de 2n d'ESO. Gràcies al seu treball, vam poder incloure la partitura de la cançó

"Edelweiss" en el CD-ROM multimèdia que estàvem realitzant en el crèdit variable de 4t d'ESO.

2N TRIMESTRE

f) Activitats prèvies

- ◆ Les mateixes que l'alumnat del primer trimestre. (Vegeu apartat A).

g) Validació del material multimèdia realitzat amb els alumnes del 1r trimestre

- ◆ Comentari crític del material audiovisual i multimèdia realitzat per l'alumnat del primer trimestre al crèdit variable "Música, Literatura i Cinema", cosa que va permetre fer-ne la valoració corresponent i treballar conceptes amb relació al llenguatge audiovisual i al tema de la interrelació d'àrees.

Al final del primer trimestre, tot l'alumnat d'ESO va assistir a un concert en directe al teatre del mateix institut, el tema del qual era *Música i solidaritat*. En aquest concert didàctic es van utilitzar projeccions d'imatges que s'articulaven a mida que avançava el concert. Aquesta circumstància va comportar que el grup d'alumnes del 2n trimestre del crèdit variable de 4t d'ESO decidís que preferia començar un projecte nou i que, si els quedava temps, ampliarien el que havien iniciat els del primer trimestre.

El projecte que va realitzar l'alumnat del segon trimestre va consistir en l'aprofundiment dels textos de les cançons que havien escoltat en l'audició. Una vegada van realitzar les traduccions corresponents, van buscar i/o realitzar fotos ells mateixos/es per il·lustrar-ne el seu contingut. Alhora, van afegir-hi informació sobre els intèrprets i sobre algunes ONG (organitzacions no governamentals).

Tot i que el tema podria semblar que s'allunyava del que es plantejava en el projecte que havia realitzat l'alumnat del primer trimestre, en realitat tenien en comú tot allò que caracteritza el plantejament didàctic de l'experiència educativa que genèricament hem titulat "Escoltar el missatge de les flors", és a dir:

- la utilització de les TIC com a font d'informació i de coneixements, i com a eina o recurs per produir missatges escrits i/o audiovisuals,
- el tractament interdisciplinari dels continguts, i
- el sistema i organització del treball en grups cooperatius.

A més, ambdós treballs suposaven:

- la utilització del reforç visual –estàtic i/o en moviment– per completar o ampliar els missatges verbals orals i/o escrits,
- l'anàlisi de la relació so-imatge, imatge-text, so-text i so-imatge-text en produccions audiovisuals a l'abast, i
- l'anàlisi musical de les audicions proposades.

No obstant això, i malgrat aquestes coincidències en el plantejament, vam creure oportú donar entitat pròpia al treball multimèdia elaborat per l'alumnat del 2n trimestre i, per tant, no es va vincular amb el que genèricament hem titulat "Escoltar el missatge de les flors".

3R TRIMESTRE

h) Activitats prèvies

- ◆ Les mateixes que l'alumnat del primer trimestre. (Vegeu apartat A).

i) Validació del material multimèdia realitzat amb els alumnes del 1r i 2n trimestre

- ◆ Comentari crític dels materials audiovisual i multimèdia realitzats per l'alumnat del 1r i 2n trimestre del crèdit variable "Música, Literatura i Cinema", la qual cosa va permetre fer-ne la valoració corresponent i treballar els conceptes que s'havien desenvolupat mitjançant aquests materials audiovisuals.

Vist l'interès manifestat en les posades en comú, també se'ls va proposar **fer un muntatge audiovisual que pogués relacionar-se temàticament amb el que havien realitzat els companys dels anteriors trimestres**. Hi van estar interessats, però de moment no sabien què volien fer. Van posar sobre la taula els dubtes i propostes que se'ls acudien. Finalment, van decidir continuar treballant amb el material elaborat per l'alumnat del primer trimestre.

j) El tema de les flors

- ◆ *Brain storming* o **pluja d'idees** sobre obres musicals, literàries o cinematogràfiques on les flors tinguessin un paper important, ja fos des d'un punt de vista simbòlic i/o metafòric o com a element temàtic i/o estètic.

Amb aquest sistema van recordar la versió d'"El vals de les flors" del ballet *El Trencanous* de Txaikovski, de la versió animada de Walt Disney a *Fantasia-1*.

k) "El vals de les flors" del ballet *El Trencanous* de Txaikovski

- ◆ Escolta atenta de l'**audició** "El vals de les flors" de Txaikovski.
- ◆ Visualització del fragment de la **pel·lícula *Fantasia de Disney*** en la qual hi ha la versió animada d'"El vals de les flors" de Txaikovski. Se'ls va fer adonar de la sincronia moviment/música i elements icònics / temes musicals.
- ◆ Confecció del **musicograma de l'audició**.

Els arpeggiats d'alguns passatges de l'audició els suggeria l'aigua (que, de fet, és un element inherent a la vida animal i vegetal) i això els va portar als rius importants que travessen ciutats catalanes i d'arreu d'Europa –com el Danubi⁴–; i aquesta associació, als quatre rius de la ciutat de Girona i a la celebració de la seva 50a edició de l'Exposició de Flors⁵.

⁴ Amb relació a aquest riu, van recordar el vals de R. Strauss, "El Danubi blau", i que també havien trobat a la plana web educ@lia de "la Caixa", en el mateix llistat on hi ha la cançó "Edelweiss".

⁵ En tenien coneixement per la publicitat que se'n feia a la ciutat i a la televisió local.

l) 50a edició de l'Exposició de Flors de Girona

- ◆ Recerca d'informació sobre itineraris recomanats per visitar l'Exposició de Flors (plànol-guia).
- ◆ Recerca d'informació sobre la història de l'Exposició de Flors de Girona.
- ◆ Realització de fotos per part dels mateixos/es alumnes sobre detalls i/o instal·lacions realitzades amb motiu de la 50a edició de l'Exposició de Flors on s'observessin flors, jardins, elements aquàtics i indrets característics de Girona.

m) Realització del muntatge audiovisual

- ◆ Selecció de fotografies i ordenació seqüencial per tal de sincronitzar-les amb la música d'"El vals de les flors" de Txaikovski.
- ◆ Determinació dels moments en què calia articular les imatges. Aquesta activitat només es va poder realitzar en la primera part de l'audició perquè la feina era molt entretinguda i va caldre invertir-hi molt de temps. Suposa: 1) Escoltar i articular les imatges, 2) Projectar el muntatge, 3) Retocar

minutatges, 4) Tornar a comprovar el muntatge... i així, a cada frase i semifrase de cadascun dels dos primers temes de l'audició, fins a arribar al muntatge final de l'audiovisual (a càrrec de la professora responsable de l'experiència).

- ◆ Realització d'un patró de diapositives per a la presentació inicial de tot el material realitzat, la qual cosa implicava haver de respectar els criteris estètics que s'havien utilitzat en les presentacions realitzades amb l'alumnat del primer trimestre.
- ◆ Elaboració d'una presentació inicial que incloués la plana de presentació i un índex general que permetés accedir a totes les presentacions realitzades. Per això va caldre consensuar un nom al material realitzat. Després de moltes deliberacions, es va acordar que el títol fos *Flors musicals*.

n) Revisió final del muntatge

- ◆ Comprovació dels enllaços interns des de cada índex o menú a les diferents presentacions del muntatge.

PROGRAMACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

4.1 SITUACIÓ DEL CRÈDIT A L'ETAPA

El crèdit variable "Música, Literatura i Cinema" es va programar a 4t d'ESO per dues raons fonamentals. En primer lloc, perquè permetia ampliar coneixements assolits a 3r d'ESO en els dos crèdits comuns d'Història de la Música i, en segon lloc, perquè permetia introduir nous continguts que prepararia els alumnes per cursar l'optativa de modalitat Història de la Música del batxillerat humanístic i el de ciències socials. En qualsevol cas, els proporcionaria coneixements que els permetria adoptar una postura crítica a l'hora de consumir i gaudir de la música, el cinema i les obres literàries al seu abast.

Amb el plantejament d'aquest crèdit es proposava un treball interdisciplinari entre diferents arts dinàmiques per tal de relacionar-les amb les realitzacions multimèdia a partir de fotos fixes, la qual cosa les relacionava amb una art estàtica. Alhora, els continguts concrets de les diferents obres analitzades també es tractaven de manera interdisciplinària, semblantment a com hem exposat anteriorment.

4.2 OBJECTIUS

- Aprendre a gestionar autònomament la informació obtinguda fent-ne la corresponent selecció i classificar-la per àmbits temàtics.
- Desenvolupar actituds i estratègies necessàries per trobar solucions als problemes d'organització del treball en grup.
- Valorar el treball i aportacions dels altres.
- Saber treballar en grup de manera solidària i

cooperativa, aplicant actituds democràtiques, de tolerància i de respecte mutu.

- Utilitzar de manera autònoma les eines informàtiques a l'abast.
- Escoltar música de manera atenta i activa.
- Comparar versions d'un mateix tema musical i fer l'anàlisi corresponent.
- Identificar instruments i agrupacions instrumentals en les audicions escoltades.
- Distingir les funcions de la música en les produccions cinematogràfiques.
- Conèixer els gèneres cinematogràfics.

4.3 CONTINGUTS

Continguts de procediments

- Desenvolupament de la percepció auditiva per tal de fomentar l'audició, la concentració i la memòria.
- Audició musical significativa per a l'anàlisi crítica.
- Utilització dels recursos informàtics per obtenir i produir informació.

Continguts de conceptes o sistemes conceptuals

- Versions musicals sobre un mateix tema musical segons els intèrprets, l'estil i/o el timbre.
- Versions musicals sobre un mateix tema literari.

- Versions cinematogràfiques sobre un mateix tema literari.
- Versions musicals o variacions d'un mateix tema musicals dins una mateixa pel·lícula. El *leitmotiv* i la seva funció.
- Gèneres cinematogràfics. El musical i el *biopic*.
- Funcions de la música en el cinema i la publicitat.
- Música diegètica i música no-diegètica.
- Sincronia i asincronia.

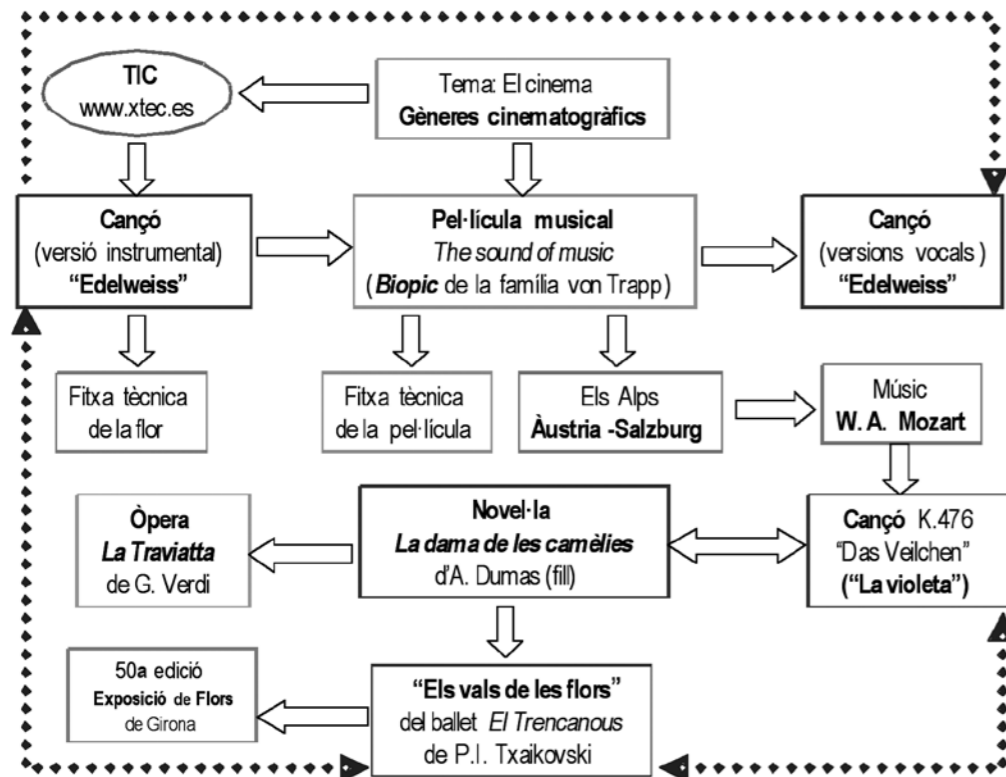
Continguts de valors, normes i actituds

- Valoració de la capacitat que té la música per descriure i produir sensacions.
- Relació de la música amb altres arts: literatura i/o cinema.
- Audició atenta i conscient que estimuli la reflexió.

- Valoració de la recepció de la música.
- Aplicació de criteris valoratius de la relació música/imatge o música/argument.
- Valoració de les diverses versions d'una mateixa obra.

Amb el mapa conceptual següent es poden copsar visualment les relacions que es van anar establint dels continguts del projecte que presentem, en el qual s'han utilitzat les TIC com a font d'informació i com a eina per a la producció de missatges (escrits i audiovisuals). Les línies blaves discontinües permeten establir les relacions entre el tema vehicular del projecte (el missatge simbòlic associat a les flors), que va teixint tot l'entrellat de temes i continguts i, alhora, permet relacionar-lo amb el crèdit variable "Música, Literatura i Cinema" en què es va dur a terme aquesta experiència educativa.

Els rectangles de colors permeten visualitzar les relacions entre les obres i els continguts treballats, i les fletxes de color negre indiquen el procés que hem explicat amb relació a les associacions temàtiques realitzades per l'alumnat.

4.4 ACTIVITATS D'ENSENYAMENT-APRENTATGE

Pel caràcter interdisciplinari de l'experiència que presentem, indicarem les activitats d'ensenyament-aprenentatge agrupades segons les àrees curriculars a les quals fan referència, encara que totes es van dur a terme en el context del crèdit variable "Música, Literatura i Cinema".

Activitats específiques de l'àrea de Música

- Escolta atenta de les audicions.
- Anàlisi tímbrica i formal de les obres escoltades.
- Comparació de versions musicals.
- Confecció de musicogrames.
- Projectió de pel·lícules (o fragments) i anàlisi de la utilització i articulació de la música en el discurs cinematogràfic.
- Recerca d'informació a partir de materials diversos.
- Anàlisi de les biografies dels compositors i dels intèrprets de la pel·lícula de gènere musical.
- Enregistrament de so.

Activitats específiques de l'àrea instrumental de Català

- Lectura comprensiva de textos escrits en català.
- Realització de textos escrits (fonamentalment resums).
- Exposició oral d'opinions i d'informacions relacionades amb els temes treballats.
- Lectura comprensiva.
- Traducció al català de textos escrits en castellà.
- Comprensió oral dels diàlegs de pel·lícules projectades en castellà.

Activitats específiques de l'àrea de Llengües Estrangeres (anglès)

- Comprensió auditiva del missatge oral (totalment i/o parcialment) de les cançons cantades en anglès.
- Traducció al català de textos de cançons escrits originalment en anglès.

Activitats associades curricularment a l'àrea de Tecnologia

Com a contingut en si mateix, la part teòrica de com utilitzar adequadament i correctament programes informàtics del tipus dels processadors de textos o tot allò relacionat amb l'organització dels ordinadors (directoris, carpetes, menús, barres de comandament, etc.) s'ensenya a l'àrea de Tecnologia. No obstant això, en el nostre centre educatiu procurem que la seva aplicació pràctica es vagi implementant en diferents àrees. En aquest cas, les TIC s'utilitzen com una eina o recurs (com el llapis, la llibreta o el llibre).

- Utilització d'un editor de textos (Word de Microsoft).
- Utilització d'un programa de presentació (Power Point de Microsoft).
- Utilització d'un cercador per obtenir informació sobre algun tema (Google).

- Utilització del correu electrònic.

Activitats pròpies de l'àrea de Visual i Plàstica

- Anàlisi d'imatges fixes i/o en moviment.
- Anàlisi estètic i formal de les pantalles de presentació amb relació a les combinacions cromàtiques, disposició dels elements a l'espai, etc.
- Realització de fotografies digitals.
- Retoc d'imatges mitjançant eines informàtiques.

Activitats de l'àrea de Ciències Naturals

- ◆ Realització d'una fitxa de catalogació per descriure espècies botàniques (flors).

Activitats de l'àrea de Ciències Socials

- ◆ Interpretació de plànols.
- ◆ Interpretació de mapes de relleu.
- ◆ Localització d'accidents geogràfics en un mapa d'Europa.

Activitats associades a l'àrea de Tutoria

- ◆ Exposició justificada de les pròpies opinions valorant les aportacions i crítiques dels altres.

4.5 CRITERIS I ACTIVITATS D'AVUACIÓ

Avaluació inicial

A partir de preguntes orals sobre els continguts del projecte es va determinar el nivell de coneixements sobre els temes següents:

1. Els gèneres cinematogràfics.
2. La música en el cinema. Funcions i recursos.
3. La relació entre música, literatura i cinema.

Avaluació formativa

- ◆ Registre sistemàtic del treball realitzat per l'alumnat a l'aula.

- ◆ Qualitat, correcció i quantitat de material aportat per a la realització del muntatge multimèdia (fotos, resums, arxius d'àudio, etc.).

- ◆ Participació tant en els treballs en petits grups com en les posades en comú de tot el grup-classe.

Avaluació sumatòria

- ◆ **Prova oral** per determinar el grau d'assoliment dels continguts treballats durant el crèdit. El fet de fer-ho oral permetia que, de manera voluntària, l'alumnat triés el seu torn d'intervenció, la qual cosa afavoria que els alumnes amb més dificultats o que dubtessin de les seves capacitats poguessin ser dels últims, i així anaven repassant els conceptes que es preguntaven. Encara que –lògicament– les preguntes específiques no eren exactament iguals per a tots els alumnes, sí ho eren, en canvi, els apartats dels temes sobre els que es preguntava. Les preguntes tractaven sobre qüestions teòriques, sobre exemplificacions de pel·lícules i aspectes concrets del temari en pel·lícules conegudes.

- ◆ **Prova escrita final** per determinar el grau d'assoliment dels continguts treballats durant el crèdit. Fonamentalment va consistir en una reformulació de les preguntes que es van anar plantejant a les proves orals.

- ◆ **Autoavaluació** per part de l'alumnat amb relació al treball realitzat.

- ◆ **Valoració personal** de caràcter general sobre el material audiovisual realitzat.

EXPLICACIÓ DELS RESULTATS

5.1 VALORACIÓ PERSONAL DE L'EXPERIÈNCIA

Som del parer que sempre que treballem per als alumnes i amb els alumnes, amb entusiasme, dedicació i gust per la feina que fem, **ens enriqueixem personalment i professionalment** perquè, com ja hem comentat, **l'educació és un acte social** i, per tant, les relacions humanes són inherents i substancials a la seva pràctica. Alhora, no podem obviar que la metodologia en què fonamentem la nostra pràctica docent implica una **revisió constant, continuada i sistemàtica** del que va passant a cada sessió de classe i de l'evolució de l'experiència en el context general de la proposta educativa que es pretén dur a terme. És com el que fem els pianistes. Hem de llegir verticalment (de baix a dalt) cada simultaneïtat sonora però, al mateix temps, ens cal donar continuïtat discursiva a la partitura enllaçant cada acord amb el que l'ha precedit i anticipant el que vindrà per tal que la seqüència sonora tingui sentit i es produeixi la música.

Amb cadascun dels projectes educatius que realitzem fem possible situacions d'ensenyament i

aprenentatge on **l'alumnat aprèn fent i desfent**, per assaig i per error, verificant o no les seves expectatives amb relació al mateix procés d'aprenentatge. Alhora, nosaltres **aprenem dels nostres alumnes**, perquè amb cada èxit i fracàs anem afirmant estratègies metodològiques o modificant-les, sempre tenint com a objectiu de la nostra tasca l'alumnat al nostre càrrec, tots i cadascun d'ells i elles, amb les seves diferències i semblances, amb les seves aptituds i dificultats, interessos i motivacions, etc.

En l'àmbit objectiu, farem esment a dues qüestions: el material multimèdia i interactiu, resultat de l'experiència educativa que estem explicant, i algunes dades estadístiques que, segons el nostre parer, resulten força significatives.

Fent una passejada pels itineraris que es proposen en el CD-ROM, es pot comprovar tot el que hem descrit al llarg d'aquesta memòria. Potser el nivell d'aprofundiment de cadascun dels temes no és exhaustiu, però això és perquè aquest no era l'objectiu principal del projecte. El que sí es pot copsar

4t ESO CV MUS	No continuen estudis a l'institut	1r BAT A	1r BAT B	1r BAT C	1r BAT D	1r BAT C	1r BAT D
		No poden triar HM	No poden triar HM	No trien Opt. HM	No trien Opt. HM	Trien Opt. HM	Trien Opt. HM
34	17	1	6	1	1	4	4
		7		2		8	
	50%	50%					
		20,5%		5,8%		23,5%	
		70,5%			29,4%		

70,5%	29,4%
-------	-------

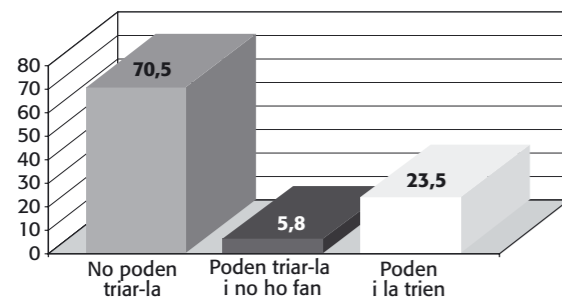
és la dedicació i la il·lusió que hi hem posat tots plegats –professorat i alumnat– perquè el material estigués presentat de manera acurada i estètica, per tal que resultés atractiu i fos coherent amb el contingut del tema; perquè tot i ser sintètica, la informació fos el més rigorosa possible i, també, perquè les eines de desplaçament facilitessin la navegació pels diferents documents de presentació.

Amb relació a les dades estadístiques prendrem com a referència els 34 alumnes de 4t d'ESO que van fer el crèdit variable "Música, Literatura i Cinema" al llarg del curs escolar 2004-2005. Observant aquestes dades es pot deduir quin interès ha despertat –o consolidat– el projecte realitzat per l'assignatura de Música.

Veiem primer les dades absolutes per grups i els percentatges que se'n deriven.

Observem que dels 34 alumnes que van fer el crèdit variable "Música, Literatura i Cinema", el 50% han passat a batxillerat i que d'aquest grup, el 29,4% fa les modalitats d'humanitats i de ciències socials (que és des d'on es pot cursar l'optativa Història de la Música). D'aquest 29,4%, el 23,5% s'ha inscrit a l'optativa de modalitat Història de la Música i només el 5,8% no ho ha fet.

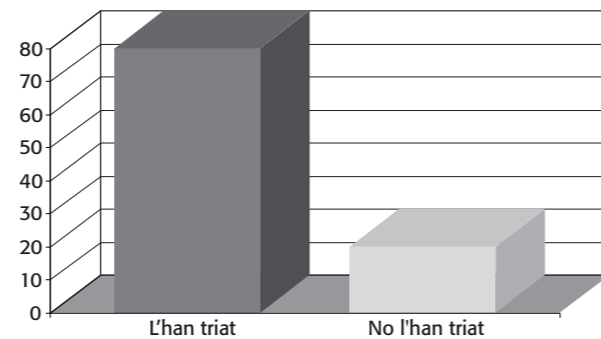
La representació en un diagrama de barres d'aquests percentatges és la següent.

A partir de les dades que fan referència només a l'alumnat dels grups C i D de 1r de batxillerat (que, com dèiem, són els únics que poden optar a fer l'optativa de modalitat Història de la Música) obtenim aquests altres percentatges:

D'entre els alumnes que havien fet el crèdit variable de 4t d'ESO i que, a més, podien triar l'optativa de modalitat d'Història de la Música, el 80% s'ha matriculat a l'optativa de Música, mentre que només un 20% no ho ha fet. Creiem que aquests percentatges són prou significatius com per constatar que la metodologia de treball i l'àrea en concret resulta interessant per a l'alumnat de secundària. És a dir, que tenint en compte que un gran nombre dels que podien continuar cursant una assignatura de Música així ho ha decidit. Creiem que aquestes dades poden posar de manifest l'interès que l'alumnat que va fer el crèdit variable de "Música, Literatura i Cinema" podia tenir pel crèdit.

Veiem aquestes dades en un altre diagrama de barres.

5.2 PROJECCIÓ FUTURA

Com que som partidaris que l'alumnat entengui que els treballs poden tenir continuïtat (no només dins un mateix curs, amb experiències com la que hem descrit, sinó en més d'un curs acadèmic) vam deixar la porta oberta a la possibilitat que si l'any següent –que ara és aquest curs 2005/2006– hi havia algun alumne que cursés l'optativa de modalitat Història de la Música pogués continuar i aprofundir continguts del material multimèdia que havien realitzat. El fet que un 80% d'aquest grup d'alumnes hagi triat l'optativa d'Història de la Música, creiem que pot afavorir aquesta circumstància.

D'altra banda, hem de tenir en compte unes altres dades. En el grup d'alumnes que tenim matriculats a l'optativa d'Història de la Música de 1r de batxillerat, hi ha un 22,5% que va fer el crèdit "Música,

Literatura i Cinema" de 4t d'ESO i un 11% està format per repetidors de la mateixa assignatura, és a dir, avesats també a treballar amb les TIC i amb un enfoc interdisciplinari. Així doncs, creiem que podem avançar que amb aquest 33,5% d'alumnes tindrem un grup amb el suficient entrenament i disposició per poder dinamitzar i dur a terme aquesta i altres propostes educatives que tenim previstes.

Veurem què decidiran, si deixar el treball fet a 4t d'ESO i començar-ne un de nou o bé, com dèiem al principi, aprofitar part o bona part de la feina realitzada per ampliar el material multimèdia realitzat aquest curs 2004-2005. En aquest sentit cal destacar que per una reorganització interna del professorat i dels crèdits variables del Departament de Música enguany no s'ha ofert el crèdit "Música, Literatura i Cinema" i que, per tant, no tenim la possibilitat d'utilitzar el material multimèdia d'aquest projecte com a base per continuar-lo establint noves associacions temàtiques.

En qualsevol cas, el projecte "Ecoltar el missatge de les flors" ja va complir la seva funció: engrescar en un mateix projecte comú tres grups d'alumnes diferents al llarg dels tres trimestres escolars del curs acadèmic que, en un principi, ni eren un grup-classe cohesionat (perquè els crèdits variables s'organitzen a partir de grups d'alumnes procedents de les cinc classes del mateix nivell) ni tampoc eren grups naturals.

No cal dir que pensem aprofitar el material multimèdia realitzat per treballar propostes d'audicions que es plantegen en el llibre de text d'Història de la Música de batxillerat (concretament dos fragments de l'òpera *La Traviata* de Verdi i "El vals de les flors" del ballet *El Trencanous* de Txaikovski) i, paral·lelament, utilitzar tant a 3r d'ESO com al mateix batxillerat l'audició "Das Veilchen" ("La violeta") K.476 de Mozart per commemorar el 250è aniversari del seu naixement.

Com a consideracions finals amb relació a la possible utilitat del material multimèdia realitzat, ens agradaria comentar dues notícies aparegudes a la premsa en aquest mateix setembre de 2005.

Malauradament, el passat 14 de setembre de 2005 va morir a Los Angeles (EUA) Robert Wise, el productor de la pel·lícula *The sound of music* (1965) i el director d'un altre musical: *West Side Story* (1961), a banda d'altres pel·lícules de gèneres diversos. El material multimèdia realitzat amb els alumnes de 4t d'ESO del crèdit variable "Música, Literatura i Cinema" al llarg del curs 2004-2005 ens servirà per retre homenatge a la figura d'aquest director cinematogràfic que anteriorment havia estat periodista i que havia treballat com a muntador de pel·lícules a *Ciudadà Kane* i a *El quart manament* d'Orson Welles.

En la secció de "Cultura i Espectacles" del *Diari de Girona* del 16 de setembre es fa esment al rodatge en indrets i carrers del Barri Vell de Girona de la pel·lícula *El perfum* de Tom Tykwer. Amb relació a les justificacions de la utilització de Girona com a escenari per a les filmacions exteriors i no de la ciutat francesa de Grasse, on transcorre l'acció de la novel·la de Patrick Süskind on s'inspira la pel·lícula, es diu que "Tom Tykwer (...) ha escollit la ciutat de Girona per les grans similituds que manté amb Grasse. Els seus carrerons petits i estrets, els colors pastel de les façanes de les seves cases i la seva relació amb les flors [el subratllat és nostre] són alguns dels trets que ambdues ciutats tenen en comú". I en una entrevista del 18 de setembre, reitera que "Girona (...) representarà Grasse, la població de la Provença considerada la capital mundial del perfum i de les flors". Amb tot això, el tema de les flors, la literatura i el cinema en general i el cinema de gènere musical en particular queden novament interrelacionats.

Així doncs, l'actualitat d'aquestes dues notícies creiem que afavoreix que el material multimèdia elaborat pugui servir en gran manera com a punt de partida per engrescar a començar nous treballs en aquest nou curs que tot just estrenem, especialment amb l'alumnat de l'optativa Història de la Música de 1r de batxillerat. Les bases (motivació de l'alumnat, circumstàncies significatives, etc.) ja hi són i la programació didàctica està feta. No obstant, l'experiència educativa que se'n derivi serà una conseqüència del projecte "Ecoltar el missatge

ge de les flors”, però com que té altres objectius i continguts, serà un nou projecte del qual en podrem parlar –si s’escau– l’any vinent.

Setembre de 2005

MARTA ORTS I ALÍS

CODA

Amb motiu de la publicació de la memòria de l’experiència guardonada en la sisena convocatòria del Premi a la Recerca i la Innovació Educatives Angeleta Ferrer i Sensat, ens agradaria afegir unes paraules finals d’agraïment.

A l’Ajuntament de Reus, per la sensibilitat que manifesta vers la cultura en general i l’educació en particular perquè, amb iniciatives com aquesta de convocar anualment premis a experiències didàctiques, incentiven i promouen la reflexió pedagògica i l’experimentació didàctica en els diferents nivells educatius.

A cadascun dels membres del jurat del Premi Angeleta Ferrer, per haver-nos distingit amb un guardó dedicat a la memòria i reconeixement d’una persona amb una trajectòria professional i vàlua personal que esdevé modèlica.

Finalment, i de manera especial, a Empar Pont, Raquel Prius i Encarna Rega, per dispensar-nos una acollida en una ciutat que ens era llunyana i que ara portem al cor.

Setembre, 2006

MARTA ORTS I ALÍS

MARTA ORTS I ALÍS

Natural de Girona, és Doctora en Filosofia i Ciències de l'Educació. La seva tesi doctoral "La cançó tradicional catalana com a recurs didàctic a l'àrea de Música i possibilitats de plantejament educatiu interdisciplinari; repertori informatitzat, anàlisi i classificació" (UNED, 2005) va ser qualificada amb excel·lent *cum laude* i reconeguda amb el Premi Extraordinari de Doctorat del curs acadèmic 2004-2005.

Alhora, és Titulada Superior en el Professorat de Piano i en el de Solfeig-Teoria de la Música, i Diplomada en el Professorat d'EGB en l'especialitat de Ciències Humanes, i també és Mestra de Català i Mestra Especialista en Educació Infantil i en Educació Musical.

La seva trajectòria professional comprèn tant la interpretació i la gestió musical com la docència. Com a intèrpret, ha realitzat concerts com a pianista solista, en formació de cambra i com a acompanyant; també ha estat membre del Cor Maragall (Girona). En la gestió musical, ha estat directora-coordinadora tècnica de les sis edicions del Curs de Música de Cambra organitzades pel Consell Comarcal del Gironès. Ha exercit la docència en tots els nivells educatius i en totes les tipologies de centres educatius, alhora que ha estat assessora en cursos de formació permanent per al professorat. Actualment és Professora de Música a l'IES Jaume Vicens Vives (Girona) i dirigeix el projecte i web PRODIEMUS (www.prodiemus.com), acrònim de "Propostes, Reflexions, Orientacions i

Didàctica Interdisciplinària per a Educar a través de la Música", projecte del que també n'és l'autora.

Darrerament, a més del VI Premi Angeleta Ferrer (2005) de l'Ajuntament de Reus, ha obtingut diversos premis a experiències educatives de diversa temàtica i contingut, però totes amb un plantejament similar: la utilització de les TIC i les NT a l'aula de Música i el tractament multidisciplinari i/o interdisciplinari dels continguts curriculars de secundària i/o batxillerat com:

- (2006) Premis d'Innovació Educativa Josep Pallach, 3a edició. Organitza: Ajuntament de Figueres. 1r premi.
- (2005) Beca Josep Pallach a Projectes d'Innovació Educativa, 9a convocatòria. Organitza: Ajuntament de Girona i ICE de la Universitat de Girona. 1r premi (i únic). Projecte dissenyat i realitzat en coautoria amb Pere Sànchez i Prieto.
- (2004) Concurs de projectes i treballs sobre Salvador Dalí. Organitza: UNED-C. A. de Girona. 1r premi.
- (2004) Premis d'Innovació Educativa Josep Pallach, 2a edició. Organitza: Ajuntament de Figueres. 1r accèssit.
- (2004) Premis Josep Ituarte a la utilització de les TIC a l'escola, 2a edició. Organitza: Fundació Jesuïtes Educació. 2n premi (*ex aequo* i 1r premi desert).